

CO PÍŠÍ JINDE

Téma globalizace reflektujeme v naší rubrice poměrně často. A nelze se divit. Tento všudypřítomný proud světových událostí nás obklopuje na každém kroku a každodenně zasahuje do našich životů. Sociolog **Marek Nohejl** se v článku **Jak učinit globalizaci spravedlivější** zamýšlí nad stále se prohlubující propastí mezi bohatými a chudými státy a seznamuje čtenáře s výsledky zprávy *Spravedlivá globalizace: tvorba příležitostí pro všechny*, která byla letos představena veřejnosti v Ženevě, a na které se podílel tým odborníků Mezinárodní organizace práce (ILO), jež je součástí systému OSN.

Zpráva OSN měla za cíl vyřešit náporové rozdíly mezi příznivci a odpůrci globalizace. Tým odborníků se přitom postavil spíše na stranu kritiků globalizačních procesů. Odborníci sice uznávají, že globalizace přispěla k otevření ekonomik i společností, že podpořila liberalizaci trhů, idejí a znalostí, stejně jako „celoplanetárního svědomí“, které je citlivé vůči nespravedlnosti, chudobě, diskriminaci, práci dětí a znečišťování životního prostředí, na druhé straně jsou ovšem společnosti ohroženy globálním terorismem a budoucnost otevřených trhů je stále více zpochybňována. Součástí zprávy je také analýza stávající globální ekonomické situace, která se snaží kvantifikovat nerovnosti v rozdělování a dostupnosti zdrojů. Rozdíl v příjmech mezi nejbohatšími a nejhudšími zeměmi neustále roste. Navzdory rychlému růstu objemu přímých zahraničních investic do rozvojových zemí, jsou tyto investice nadále koncentrovány do pouhých 10 zemí. Bohatství je tak sice vytvářeno, avšak stále mnoho lidí je vyloučeno z možnosti participovat na jeho výhodách.

Jaká je tedy vize globalizace podle Spojených národů? Globalizace musí být spravedlivá a inkluzivní. Jak toho dosáhnout? Zpráva vyzývá ke zvýšené koordi-

naci makroekonomických politik s cílem dosáhnout vyváženější strategie globálního trvale udržitelného rozvoje a plně zaměstnanosti, včetně rovnoměrně sdílené zodpovědnosti za udržení vysoké úrovně efektivní poptávky.

Problémy, které globalizace způsobuje, nejsou důsledkem procesu jako takového, nýbrž spíše způsobů jeho řízení. Vize globalizace podle OSN je zakotvena na lokální úrovni. Zdůrazněna je podpora lokálních politik včetně ochrany lidských práv, rozvoj místních ekonomických aktivit tak, aby se mohly stát součástí globální ekonomiky. Zpráva doporučuje omezit obchodní bariéry bránící v přístupu zboží z rozvojových zemí na vyspělé trhy, nastavit spravedlivé mechanismy pro obchodní a kapitálové trhy a vytvořit nová pravidla ochrany přímých zahraničních investic. V neposlední řadě by měla být zvažována možnost většího zastoupení rozvojových zemí v brettonwoodských institucích včetně významnější účasti na jejich rozhodování.

I když se mohou abstraktní návrhy pracovní komise ILO jevit jako obecná, frázovitá doporučení, přesto korespondují se zcela konkrétními opatřeními. Koncem července roku 2004 se totiž členové Světové obchodní organizace dohodli na průlomové liberalizaci mezinárodního obchodu. Podle nové dohody by měly vyspělé země snížit dotace na zemědělské produkty o 20 % v prvním roce po jejím uzavření a postupně zcela zrušit vývozní subvence.

Lze očekávat, že tato opatření umožní větší participaci lokálních ekonomických hráčů z rozvojových zemí na světovém obchodu a spravedlivější distribuci světového bohatství. Společně s dalšími opatřeními by se díky tomu mohlo během následujících 10 let pozvednout z bída dalších 140 milionů lidí. Budou to ti, kterým spravedlivěji nastavená pravidla globálního ekonomického řádu umožní žít důstojný život v lokálních komunitách bez nutnosti

utíkat do zemí, kterým se tak nepatříčně říká první svět.

[LIDOVÉ NOVINY, 6. 11. 2004]

Aby globalizace prospívala všem – je název článku ekonoma **Jeffreyho D. Sachse**, ve kterém informuje o britském plánu na pomoc nejhudším zemím a kritizuje současnou Bushovu administrativu za neplnění slibů o pomoci nejhudším zemím světa.

V září 2005 se v Ženevě sejdou světové lídři, aby zhodnotili, co se podařilo od Summitu tisíciletí v září 2000. Tehdy se zavázali k podpoře řady ambiciózních cílů – Rozvojových cílů tisíciletí. To mělo pomáhat nejhudším lidem na světě zbavit se chudoby, hladu, nemocí a negramotnosti.

Ačkoliv v posledních letech Čína a Indie prudce rostou, větší část Afriky stagnuje. Obdobně platí, že rozsáhlé oblasti Latinské Ameriky a Střední Asie zažívají nárůst míry chudoby, nikoliv její pokles. Ve velké míře se na této situaci podílejí geografické podmínky. Velice úspěšná jsou místa jako Šanghaj, přístavní města se snadným přístupem na světové trhy. Největšími rozvojovými propadákami jsou obvykle venkovské oblasti daleko od pobřeží. Zeměpisná odloučenost je ještě silnější, jestliže jde o zemi vnitrozemskou, jako v případě Bolívie, Afghánistánu nebo Etiopie. Existují samozřejmě i další problémy. Patří k nim sucha v Africe, kde zemědělci nezávisí na zavlažování, ale na množství srážek, a vysoká nemocnost v tropických zemích.

Chudé země potřebují větší rozpočty, aby byly schopny zaplatit potřebné investice – silnice, zdroje energií, přístavy, školy a zdravotnická zařízení – a tímto impulsem nastartovat hospodářský růst.

Bohaté země slibují více pomoci už celá léta, avšak sliby stále porušují. Před

pětaticeti lety přislíbily, že chudým zemím věnují 0,7 % svého HNP. Místo toho vydávají jen 0,25 % – schodek se tak rovná 120 miliardám USD ročně. Kdyby USA plnily svůj závazek, tak by každoročně darovaly 75 miliard USD. Ve skutečnosti ovšem vydávají pouze 15 miliard USD.

Neúspěchy hospodářského rozvoje v Andách, Střední Asii a v Africe přispívají ke světové nestabilitě, regionálním povstáním a násilím, obchodování s drogami a šíření teroristických základů. Samotné vojenské přístupy řešením nejsou, protože jádro problému tkví ve snadnosti, s níž chudí a hladoví lidé podléhají prorokům nenávisti.

Britská iniciativa na pomoc nejchudším zemím se nazývá Mezinárodní finanční prostředky (IFF – International Finance Facility). Jejím záměrem je zaručit, že dárcovské země během příštích deseti let zdvojnásobí objem svých příspěvků, aby dobře spravované země mohly uskutečnit ty investice, jež potřebují pro splnění Rozvojových cílů tisíciletí.

K odvážené britské výzvě bohatým zemím se již přidala Francie. Nejbohatší státy – USA, Německo a Japonsko – se k této tolik potřebné iniciativě musejí přidat. Budování míru a prosperity ve světě je v zájmu všech.

[EKONOM, č. 45, 4.-10. 11. 2004; © PROJECT SYNDICATE, ŘÍJEN 2004]

Opulentnost a chudoba – je název úvahy ekonoma **Václava Klause** a vlastně i jiný úhel pohledu na problematiku chudoby ve světě. Ve své úvaze kritizuje pan Klaus výroky některých autorit, kterým pak na mezinárodním fóru naslouchají, popřípadě i tleskají, další známé celebrity.

Na mezinárodní konferenci, která proběhla v září 2004 v Itálii právě na téma světové chudoby, prohlásil známý ekolog Paul Ehrlich, že „jednou z hlavních příčin mezery mezi bohatými a chudými zeměmi je příčina environmentální – nerovné geografické rozdělení klíčových přírodních zdrojů. Různé kulturní faktory následně tyto rozdíly ještě zesilují“. Klíčové je podle Václava Klause slovo „následně“, neboť se zde tak zaměřuje příčina za následek.

Druhým terčem kritiky Václava Klause se staly výroky Šimona Perese v jeho projevu s názvem *Silní závisí na chudobě a rozvoji slabých*. Již sám název Peresova projevu je podle Klause v rozporu s ele-

mentárním poznatkem ekonomické vědy i s lidskou zkušeností. Stejně nebezpečným směrem míří i Peresova teze, že „chudoba je výsledkem lidského opomenutí“, což lze chápat pouze jako výtku bohatým zemím, které něco opomíjejí ...

Podle ekonomů je však chudoba, ekonomická nevypěstlost, nízká produktivita a nedostatečná tvorba bohatství přirozeným (původním) stavem lidské společnosti, zatímco jeho opak je výjimkou, která nastane jen tehdy, jsou-li splněny určité předpoklady. Jde především o jasně definované a vymezené vlastnické vztahy, trhovou utvářenou cenu a liberální právní řád, říká Václav Klaus.

[MF DNES, 6. 11. 2004]

Geografický informační systém (GIS) je nástroj, jak ke geografickým informacím, které popisují umístění v prostoru, přidat další data. **Nejenom CO, ale také KDE** je název článku **Petra Blažka**, který o problematice GIS populární formou informuje.

Obejít se dnes bez geografického informačního systému začíná být v mnoha oborech nemyslitelné. Podstatou GIS je to, že jednotlivé fólie (říká se jim vrstvy) mají datovou podobu a počítač na přání složí dohromady jakoukoli jejich kombinaci. Jednotlivé vrstvy mohou obsahovat i velmi rychle se měnící data (např. o hustotě dopravy) a do výsledku se promítá vždy jejich aktuální podoba. Díky standardům GIS nemusí být data, která tvoří jednotlivé vrstvy, uložena v počítači uživatele, ale lze k nim přistupovat i přes internet.

Základní geografická data České republiky, tedy základní podrobná mapa, jsou od letošního roku pro státní správu zdarma, stejně jako data o životním prostředí nebo o geologických podmínkách. Armáda poskytuje za úplatu topografickou mapu celé republiky v měřítku 1 : 25 000, lze koupit družicové snímky nebo letecké snímky jakéhokoli území.

Horší je to s územními plány. Ty mají v digitální podobě v GIS většinou jen větší města.

Některé kraje (např. Plzeňský) však již začínají fungovat jako poskytovatel těchto služeb pro své menší obce. Umožní jim například dávat na web své územní plány.

*Poznámka redakce: Pro zájemce o problematiku GIS v územním plánování odkazujeme čtenáře na číslo 6/2003 našeho časopisu, kdy byl uveřejněn článek *Geografická data, metadata a územní plánování v kontextu mezinárodní integrace*, dále na číslo 5/2004, kde vyšel článek s názvem *Syntéza ÚP VÚC na území Moravskoslezského kraje jako podklad pro GIS ÚPD obcí a měst* a v tomto čísle je uveřejněn článek s názvem *Vyhodnocení ankety k přípravě informačních systémů pro územní plánování v krajích České republiky*.*

[EKONOM č. 48, 25. 11.-1. 12. 2004]

Na závěr rubriky vás chceme seznámit se zajímavou knihou. Jejím autorem je historik Ústavu dějin umění ČSAV Rostislav Švácha. A název knihy? Česká architektura a její přisnost. V recenzi nazvané **První seriózní zhodnocení české architektury** ji představuje architekt **Pavel Halík**.

Autor knihy, profesor Rostislav Švácha, jeden z našich předních znalců moderní architektury, založil svoji práci na výběru padesáti výrazných staveb, které byly realizovány u nás od roku 1989 a které charakterizují z jeho pohledu přítomnou situaci a postavení architektonické kultury v obecném povědomí. Uvedené stavby představují souvislý dramatický příběh, odehrávající se mezi architekty, klienty, veřejnými institucemi a státem. Příběhy staveb jsou vzájemně protkány linií „české přisnosti“, která v průběhu četby nabývá rozmanité podoby. V závěru autor naznačí otázku: neměli bychom snad přisnost považovat za typicky českou extravaganci?

Čtenář se v knize setkává se stavbami různých druhů, od staveb veřejných (radnice, knihovna, galerie, muzeum, divadlo, administrativní budova, továrna, městské dláždění) přes inženýrské stavby (most), rekonstrukce a dostavby až po silně zastoupené téma obytných staveb.

Jakkoliv se odborná veřejnost může v knize pozorovat jako v zrcadle, je tato kniha otevřená především laické veřejnosti. Veřejnosti, která jejím prostřednictvím může snad poprvé vstoupit na živé a dramatické pole současné domácí architektonické tvorby a jejího jedinečného světa.

[LIDOVÉ NOVINY, 14. 12. 2004; ROSTISLAV ŠVÁCHA: ČESKÁ ARCHITEKTURA A JEJÍ PŘISNOST (PADESÁT STAVEB 1989 – 2004). NAKLADATELSTVÍ PROSTOR – ARCHITEKTURA, INTERIÉR, DESIGN, 2004, 300 STRAN, 900,- Kč]

Z MONITORINGU TISKU MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

MMR zkvalitňuje systém na čerpání dotací z EU

Ministerstvo pro místní rozvoj, které je koordinačním orgánem při čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU a Fondu soudržnosti, zefektivňuje systém řízení podle vzoru obvyklého ve státním sektoru vyspělých ekonomik EU. Na podzim roku 2004 proběhla analýza všech programů. Jeho součástí byl i projekt Analýza procesu čerpání zdrojů z EU, který si vytkl za cíl zmapovat skutečný stav systému v působnosti MMR. Současně s analýzou vypracovali odborní poradci doporučení k odstranění hlavních nedostatků, včetně krátkodobého i dlouhodobého harmonogramu nutných změn.

[TISKOVÁ ZPRÁVA MMR, 29. 11. 2004]

Notifikace programů státní podpory ve vztahu k Evropské komisi

Ministr pro místní rozvoj Jiří Paroubek usiluje o co nejrychlejší dokončení notifikace programů státní podpory, jejíž poskytování se po vstupu ČR do EU musí řídit přísnými evropskými pravidly. Každá státní, krajská nebo obecní podpora, není-li vyplácena přímo fyzickým osobám jako pomoc sociálního charakteru, musí být tzv. „notifikována“ Evropskou komisí.

Cílem MMR je vyhlásit programy pro rok 2005 co nejdříve v podobě, která je plně kompatibilní s pravidly Evropské unie. V rámci tohoto procesu byla ustavena meziresortní pracovní skupina. Ministerstvo pro místní rozvoj se také hodlá dlouhodobě zaměřit na zvýšení informovanosti zejména ve vztahu k obcím, kterých se problematika hospodaření s veřejnými prostředky přímo dotýká.

[TISKOVÁ ZPRÁVA MMR, 7. 12. 2004]

Den českých regionů v Londýně – příležitost pro nové kontakty

Velvyslanectví České republiky v Londýně a britská instituce Local

Government International Bureau zorganizovaly koncem září 2004 v britské metropoli Den českých regionů. Cílem akce bylo představit britským partnerům možnosti a příležitosti v jednotlivých českých regionech – především obchodní, investiční, turistické, kulturní a sportovní. Obě strany mají zájem o pravidelné setkávání podnikatelů a představitelů regionálních rozvojových agentur. Připravují se také společné akce v oblasti vzdělání (studentské výměny, pracovní stáže učitelů) a počítá se i se společným zpracováváním projektů, jako je regenerace bývalých průmyslových objektů či urbanizace městských center.

[HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, (ač), 22. 10. 2004]

Program „Výzkum pro potřeby regionů“

Ministerstvo pro místní rozvoj předložilo vládě program „Výzkum pro potřeby regionů“. Obsahová a formální stránka programu vychází ze zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje a souvisejících podzákoných úprav.

Výzkum přispěje k zobecnění a přenosu poznatků o regionálním rozvoji do všech regionů ČR, čímž podpoří použití nových nástrojů regionální politiky. Na základě tohoto programu jsou vyhlašovány veřejné soutěže. Vybrané projekty budou řešeny od 30. srpna 2004 do 31. prosince 2006. Na účelovou podporu je pro roky 2005 a 2006 vyčleněno 25,6 milionu korun ročně. Veřejná soutěž číslo 2 bude vyhlášena v první polovině roku 2005.

Článek pracovníků MMR je doplněn tabulkou vybraných projektů.

[ING. MILAN DAMBORSKÝ, ING. PETRA OSIČKOVÁ, VEŘEJNÁ SPRÁVA č. 41/2004, 7. 10. 2004]

Kudy povede obchvat? Územní plány jsou již i na internetu

Článek informuje o územním plánu Pardubic, který mohou nalézt potenciální uživatelé na webové stránce: www.mesto-pardubice.cz/spravamesta/uzemniplan.

Přehledné stránky umožňují lidem zjistit nejen to, k jakému účelu mohou být

jednotlivé plochy ve městě využity, ale zájemci si mohou otevřít i detailní plán města, v němž najdou všechny budovy s popisnými čísly i s informacemi o rozloze pozemků.

Některé územní plány obcí Pardubického kraje jsou dostupné na adrese soukromé firmy www.uzemniplany.cz.

[MLADÁ FRONTA DNES, (dp), KRAJ PARDUBICKÝ, 7. 10. 2004]

Byty v panelácích vůbec nejsou špatné, tvrdí architekt

V panelových domech žije v České republice zhruba třetina obyvatel. Architekt Alexandr Mandin říká: „Z hlediska funkce a účelnosti jsou panelové domy mnohdy lepší než mnohé domky, které se nyní stavějí kolem velkých měst“. I když panelové byty dnes nepatří mezi vrchol příjemného bydlení, zájem o ně neklesá. Důvodem je především cenová dostupnost těchto bytů. Každý byt lze také vylepšit – je možné úplně změnit i dispoziční řešení. Mnohé obce i mnohá města se zapojují do programů regenerace svých panelových sídlišť. Je možné požádat o dotace Ministerstva pro místní rozvoj nebo využít financování ze strukturálních fondů Evropské unie.

[JITKA HRIVŇÁKOVÁ, MORAVSKOSLEZSKÝ DENÍK, 9. 10. 2004]

Ministerstvo pořádá konzultační dny

Ministerstvo pro místní rozvoj bude i v prvním pololetí roku 2005 pořádat pro obce, krajské úřady a městské úřady bezplatné konzultační dny. Tak jako v minulosti se poradna zaměří na otázky související s politikou bydlení, správou a provozem bytového fondu včetně nájmu bytů a nebytových prostor a vlastnictví bytů. Konzultace se konají vždy v úterý od 10 hodin ve velkém sále pražského divadla Image v přízemí, vchod z Pařížské ulice č. 4. Termíny konzultačních dnů jsou 11. ledna, 8. února, 8. března, 5. dubna, 3. května a 7. června.

[MĚLNICKÝ DENÍK, MMR, (lk), 6. 1. 2005]

-tb-